

HİTİT SAĞLIK DERGİSİ

HİTİT HEALTH JOURNAL

e-ISSN: 3023-7297 Sayı | Number: 7 Nisan | April 2026

Psikoonkolojide Göz Ardı Edilen Bir Boyut: Bakım Verenlerin Psikososyal Yükü

An Overlooked Dimension in Psycho-Oncology: The Psychosocial Burden of Caregivers

Ozan KAYAR

Çankırı Karatekin Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi, Psikoloji Bölümü, Çankırı, Türkiye

Sorumlu Yazar | Correspondence Author

Ozan KAYAR

pskozan@gmail.com

Yazışma Adresi: Çankırı Karatekin Üniversitesi, İnsan ve Toplum Bilimleri Fakültesi Binası,
Psikoloji Bölümü, Uluyazı Kampüsü, 18100, Çankırı/Türkiye

Makale Bilgisi | Article Information

Makale Bilgisi / Article Type: Editöre Mektup | Letter to the Editor

DOI: 10.69563/hititsaglikderg.1788290

Geliş Tarihi | Received: 21.09.2025

Kabul Tarihi | Accepted: 18.03.2026

Yayın Tarihi | Published: 30.04.2026

Atıf | Cite As

Kayar, O. (2026). Psikoonkolojide Göz Ardı Edilen Bir Boyut: Bakım Verenlerin Psikososyal Yükü Hitit Sağlık Dergisi, 7, 35-37.
10.69563/hititsaglikderg.1788290

Hakem Değerlendirmesi: İki Dış Hakem / Çift Taraflı Körleme

Etik Beyan: Bu çalışma, etik kurul izni gerektirmeyen nitelikte olup kullanılan veriler literatür taraması/yayınlanmış kaynaklar üzerinden elde edilmiştir. Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyulduğu ve yararlanılan tüm çalışmaların kaynakçada belirtildiği beyan olunur.

İntihal Kontrolleri: Yapıldı – Turnitin

Çıkar Çatışması: Yazar(lar) çalışma ile ilgili çıkar çatışması beyan etmemiştir.

Yapay Zeka Kullanımı: Bu çalışmanın hazırlanma sürecinde yapay zeka tabanlı herhangi bir araç veya uygulama kullanılmamıştır. Çalışmanın tüm içeriği, yazar(lar) tarafından bilimsel araştırma yöntemleri ve akademik etik ilkelere uygun şekilde üretilmiştir.

Şikayetler: hmj@hitit.edu.tr

Katkı Beyanı: Fikir/Kavram: O,K. Tasarım: O,K. Denetleme/Danışmanlık: O,K. Veri Toplama veya İşleme: O,K. Analiz ve/veya Yorum: O,K. Kaynak Taraması: O,K. Makalenin Yazımı: O,K. Eleştirel İnceleme: O,K.

Gönüllü Onam: Bu çalışmada gönüllü onam gerekmemektedir.

Finansal Destek: Finansal destek alınmamıştır.

Telif Hakkı & Lisans: Dergi ile yayın yapan yazarlar, CC BY-NC 4.0 kapsamında lisanslanan çalışmalarının telif hakkını elinde tutar.

Peer Review: Double anonymized - Two External.

Ethical Statement: This study does not require ethics committee approval and the data used was obtained from literature review/published sources. It is declared that scientific and ethical principles were followed during the preparation of this study and all studies utilized were mentioned in the references.

Plagiarism Check: Yes – Turnitin

Conflict of Interest: The author(s) has no conflict of interest to declare.

Use of Artificial Intelligence: No artificial intelligence-based tools or applications were used in the preparation of this study. The entire content of the study was produced by the author(s) in accordance with scientific research methods and academic ethical principles.

Complaints: hmj@hitit.edu.tr

Authorship Contribution: Concept/Idea: O,K. Design: O,K. Supervision/Consultation: O,K. Data Collection/Data Processing: O,K. Analysis/Interpretation: O,K. Literature Review: O,K. Manuscript Writing: O,K. Critical Review: O,K.

Voluntary Consent: Voluntary consent is not required for this study.

Financial Disclosure: There are no financial funds for this article.

Copyright & License: Authors publishing with the journal retain the copyright of their work licensed under CC BY-NC 4.0.

Psikoonkolojide Göz Arđı Edilen Bir Boyut: Bakım Verenlerin Psikososyal Yüğü

Sayın Editör,

Psikoonkoloji, kanser sürecinin tanı anından tedavi, nüks ve palyatif bakıma kadar uzanan tüm aşamalarında hem hastaların hem de yakınlarının yaşadığı psikososyal güçlükleri anlamayı ve bu alanda uygun müdahaleler geliştirmeyi amaçlayan disiplinlerarası bir alandır. Kanser tanısı bireyler için yaşamın en sarsıcı deneyimlerinden birini ifade ederken, bu süreç hastanın yakın çevresini de derinden etkilemektedir. Özellikle eşler, çocuklar ve kardeşler literatürde sıklıkla “görünmez hastalar” olarak tanımlanmakta, tedaviye aktif biçimde dâhil olmalarına rağmen psikososyal gereksinimleri çoğunlukla ikincil planda kalmaktadır (Al Enazy ve Alyousef, 2025; Rezash vd., 2025).

Kanserli bireylere destek sunanların yaşadığı duygusal, sosyal ve ekonomik güçlükler, uluslararası literatürde genellikle “bakım yükü” ve “psikososyal yük” kavramları üzerinden tartışılmaktadır (Applebaum ve Sannes, 2025; Rezash vd., 2025; Seppänen vd., 2024). Bakım yükü, bakım verenlerin üstlendikleri fiziksel, zamansal ve işlevsel sorumlulukları tanımlayan, daha çok dışarıdan gözlemlenebilir ve ölçülebilir görev/zaman taleplerine dayalı nesnel bir çerçeveye işaret etmektedir. Psikososyal yük ise bu bakım sürecinin bireyin duygusal iyilik hâli, bilişsel işlevleri, sosyal ilişkileri ve ruhsal dayanıklılığı üzerindeki öznel etkilerini kapsayan daha geniş bir kavram olarak ele alınmaktadır. Bu yönüyle bakım yükü, yeterli destek mekanizmaları sağlanmadığında zaman içerisinde psikososyal yüke dönüşebilmekte ve çeşitli ruhsal sorunlar için zemin hazırlayabilmektedir. Araştırmalar, bakım verenlerin duygusal destekle birlikte ilaç takibi, hastane randevularına eşlik, hijyen ve beslenme gibi günlük pratik görevleri de üstlendiklerini, bu çok yönlü sorumlulukların bireysel işlevselliklerini, sosyal rollerini ve kişisel yaşam alanlarını belirgin biçimde sınırladığını göstermektedir. Ayrıca bu süreçte bakım verenlerde depresyon ve anksiyete başta olmak üzere tükenmişlik sendromu, kronik stres tepkileri ve psikosomatik yakınmalar gibi psikopatolojik örüntülerin yaygın olarak görüldüğü bildirilmektedir (Al Enazy ve Alyousef, 2025; Applebaum ve Sannes, 2025; Özkan, Taşçıoğlu ve Söyler, 2024). Bu bulgular, bakım verenlerin yaşam kalitesinin hastalarinkiyle paralel biçimde olumsuz etkilendiğine ve psikoonkolojik yaklaşımların yalnızca hastayı değil aile sistemini de kapsamaya gerektiğine işaret etmektedir.

Öte yandan, Türkiye’de aile bağlarının görece güçlü olması, bakım sorumluluklarının teorik olarak aile bireyleri arasında paylaşılmasına imkân tanıyabilecek bir yapı sunsa da toplumsal ve kültürel normlar nedeniyle bu yük çoğunlukla kadınların üzerinde yoğunlaşmaktadır. Özellikle anneler, eşler ve kız çocukları bakım rollerini orantısız biçimde üstlenerek hem kendi gündelik sorumluluklarını hem de hastanın bakım yükünü aynı anda taşımak durumunda kalmaktadır (Akkanat Karagil ve Harmancı, 2022). Bu durum, literatürde “çifte yük” olarak adlandırılmakta ve özellikle kadınlar açısından ciddi bir ruhsal sağlık riski oluşturmaktadır (Seppänen vd., 2024). Nitekim araştırmalarda da kadın bakım verenlerin, özellikle eş ya da birincil bakım rolünü üstlenenlerin, erkeklere kıyasla daha yüksek düzeyde depresyon, duygusal sıkıntı ve stres yaşadığı, bu durumun bakım süresinin uzaması, sosyal destek yetersizliği ve rol çatışmaları ile daha da belirginleştiği bildirilmektedir (Akkanat Karagil ve Harmancı, 2022; Alyanak, Akdoğan ve Yıldırım, 2024; Özkan vd., 2024).

Dünya genelinde hasta yakınlarına sağlanan destek, psikoonkolojinin önemli bir parçası hâline gelmişken Türkiye’de bu alana dair sistemsel bir yapı henüz yeterince gelişmemiş görünmektedir. Onkoloji kliniklerinde sunulan psikolojik hizmetler çoğunlukla sadece hastaya odaklanmakta, bakım verilere özel programlar ve müdahale protokolleri ise son derece sınırlı kalmaktadır (Alyanak vd., 2024). Ayrıca bugüne kadar yapılan çalışmalar da sayıca az ve küçük örneklerle sınırlı olduğundan, ülke genelinde bu grubun psikososyal yükünü ve ruhsal sağlık gereksinimlerini yansıtan kapsamlı veriler hâlâ eksiktir. Bunun yanı sıra, mevcut sağlık sistemi ile ilgili engeller de sorunun derinleşmesine katkıda bulunmaktadır. Nitekim sunulan psikososyal destek hizmetleri esas olarak hasta merkezli tasarlandığı için bakım verenlerin ihtiyaçları görünmez hâle gelmekte; bu gruba yönelik düzenli psikoonkolojik müdahaleler hayata geçirilememektedir (Kotan, 2024).

Ortaya çıkan tablo, ülkemizde psikoonkolojik hizmetlerin geliştirilmesini ve aile sistemini de kapsayacak şekilde genişletilmesini gerekli kılmaktadır. Bu doğrultuda ABD, Kanada ve İngiltere gibi ülkelerde örnekleri bulunan ve onkoloji kliniklerine entegre biçimde yapılandırılan bakım verene destek poliklinikleri, hasta yakınlarının psikososyal yüklerinin erken dönemde saptanmasına, kısa süreli psikolojik danışmanlık hizmetlerine erişimine ve gerektiğinde ilgili ruh sağlığı hizmetlerine yönlendirilmesine imkân tanıyan uygulanabilir bir model sunmaktadır (Odom vd., 2024; Rezash vd., 2025). Bu tür bir yapılanma içerisinde onkolog, psikolog, hemşire ve sosyal hizmet uzmanlarının birlikte çalıştığı multidisipliner ekiplerde yalnızca hastaların

değil bakım verenlerin de düzenli olarak psikososyal açıdan değerlendirilmesi ve desteklenmesi olanaklı hâle gelmektedir. Özellikle psikiyatri hemşireleri ve toplum ruh sağlığı hemşirelerinin, izlem ve psikoeğitim süreçlerinin yanı sıra ekip üyeleri arasında koordinasyonun sağlanmasında aktif roller üstlenmesi, sunulan hizmetlerin sürekliliğini ve işlevselliğini artırabilir. Bu yapı kapsamında yürütülecek grup terapileri ve stres yönetimi programları ise bakım verenlerin baş etme becerilerini güçlendirerek hem yaşam kalitelerini iyileştirebilir hem de dolaylı olarak hastanın tedavi sürecine olumlu katkı sağlayabilir (Kotan, 2024). Ayrıca günümüzde giderek yaygınlaşan tele-psikoonkoloji uygulamaları da coğrafi engellerin ve sağlık hizmetlerine erişimdeki eşitsizliklerin azaltılmasında önemli bir tamamlayıcı rol üstlenebilmektedir (Longacre ve Roche, 2024). Bununla birlikte, gelecekte gerçekleştirilecek geniş ölçekli epidemiyolojik araştırmalar, Türkiye’de hasta yakınlarının deneyimlerini ve kültürel faktörlerin etkisini daha iyi anlamaya katkı sağlayarak, aile yapısı, toplumsal cinsiyet rolleri ve baş etme biçimlerini dikkate alan, etkili ve kültüre duyarlı müdahale modellerinin geliştirilmesine zemin hazırlayabilir (Kotan, 2024).

Sonuç olarak, kanser tedavisi biyomedikal müdahalelerin ötesinde, aile sistemini doğrudan içine alan çok boyutlu bir süreçtir. Dolayısıyla hastaların yanında onların bakımını üstlenen bireylerin yaşadığı psikososyal yükün ve buna eşlik eden psikopatolojik risklerin, psikoonkolojinin merkezî çalışma alanlarından biri hâline getirilmesi büyük önem arz etmektedir. Bu doğrultuda atılacak adımlar, hem destek sunanların ruhsal iyilik hâlini güçlendirecek hem de ülkemizdeki kanser hastalarının tedaviye uyum ve prognozunu iyileştiren sistem düzeyinde bir kazanım sağlayacaktır.

Kaynaklar

- Akkanat Karagil, F. M., & Harmancı, H. (2022). Kanser tanısı alan birey ve ailesinde ruh sağlığı. *Karatay Sosyal Araştırmalar Dergisi*, 9, 63–90. doi:10.54557/karataysad.1172368
- Al Enazy, E. H., & Alyousef, S. M. (2025). Developing burdens in caring for a relative with a cancer diagnosis: A qualitative study of lived experiences of family caregivers in Saudi Arabia. *Nursing Reports*, 15(7), 233. doi:10.3390/nursrep15070233
- Alyanak, S. N. E., Akdoğan, M., & Yıldırım, S. (2024). Kanser hastalarına bakım verenlerde psikososyal sorunlar ve konsültasyon liyezon psikiyatrisi hemşiresinin rolü. *Socrates Journal of Interdisciplinary Social Researches*, 10(41), 35–44. doi:10.5281/zenodo.11366137
- Applebaum, A. J., & Sannes, T. S. (2025). The importance of honoring family caregiver burden: Challenges in mental health care delivery. *Journal of Clinical Psychology in Medical Settings*, 32(2), 193–201. doi:10.1007/s10880-024-10051-3
- Kotan, Z. (2024). Ankara Psikoonkoloji Derneği. In G. Gürcan (Ed.), *Konsültasyon ve liyezon psikiyatrisi sempozyumu* (pp. 31–35). Ankara, Turkey: TOBB ETÜ Yayınları.
- Longacre, M. L., & Roche, L. (2024). Patient and family caregiver perceptions of telehealth in oncology in the US: A scoping review. *Discover Medicine*, 1, 138. doi:10.1007/s44337-024-00126-3
- Odom, J. N., Young, H. M., Sterba, K., Sannes, T. S., Reinhard, S., Nightingale, C. L., ... Applebaum, A. J. (2024). Developing a national implementation strategy to accelerate uptake of evidence-based family caregiver support in U.S. cancer centers. *Psycho-Oncology*, 33(1), e6221. doi:10.1002/pon.6221
- Özkan, Ç., Taşçıoğlu, G., & Söyler, H. (2024). Çocuklarına kanser teşhisi konmuş ailelerde stres, bakım verme yükü ve aile işlevselliği: Bir inceleme. *Kıbrıs Türk Psikiyatrisi ve Psikoloji Dergisi*, 6(2), 137–146. doi:10.35365/ctjpp.24.2.04
- Rezash, V., Hurst, B., Ream, K., Lenox, K., Burton, J., Reynolds, J., & Taylor, D. (2025). From theory to practice: Establishing an oncology family caregiver support process. *Journal of Psychosocial Oncology*. Advance online publication. doi:10.1080/07347332.2025.2548822
- Seppänen, A. V., Daniel, F., Houzard, S., Le Bihan, C., Coldefy, M., & Gandré, C. (2024). The double burden of severe mental illness and cancer: A population-based study on colorectal cancer care pathways from screening to end-of-life care. *Epidemiology and Psychiatric Sciences*, 33, e27. doi:10.1017/S2045796024000234